

Diarienummer 21/KS 0067

Svar på remiss SOU 2021:X Struktur för ökad motståndskraft

Sammanfattning

Utredningen om civilt försvar har i februari 2021 överlämnat betänkandet Struktur för ökad motståndskraft. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå. Motala kommun är utsedd till remissinstans för utredningen som är på remiss till den 11 juni 2021.

Motala kommun har granskat betänkandet utifrån det kommunala uppdraget och kommunens förutsättningar. Kommunen ser fördelar med utredningens förslag men anser inte att förslaget till ny lag om kommuners och regioners beredskap är väl bearbetat eller uppfyller sitt syfte. Kommunen har synpunkter på flera av kapitlen i lagförslaget.

Vidare anser Motala kommun att förslaget att en ny lag inom området ska börja gälla 1 januari 2023 är olämpligt då arbetet med kommande mandatperiods krisberedskap måste påbörjas före detta datum.

Utredningen konstaterar att det presenterade lagförslaget innebär ett utökat åtagande för kommunerna inom arbetet med civilt försvar. Då utredningen lägger fram förslag på ett utökat arbete med civilt försvar i landets kommuner anser Motala kommun att det också bör kunna förväntas att kommunerna kompenseras ekonomiskt för detta.

Förslag till beslut

1 Kommunstyrelsen godkänner yttrandet över betänkandet Struktur för ökad motståndskraft.

Bakgrund

Utredningen om civilt försvar har i februari 2021 överlämnat betänkandet Struktur för ökad motståndskraft. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå. Motala kommun är utsedd till remissinstans för utredningen som är på remiss till den 11 juni 2021.

Motala kommun har granskat betänkandet utifrån det kommunala uppdraget och kommunens förutsättningar och lämnar synpunkter gällande förslag till ny lag om kommuners och regioners beredskap samt ekonomiska konsekvenser av förslaget.

Utredningens uppdrag och utgångspunkter

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå.

Utredningens förslag

De förslag som presenteras fokuserar främst på statliga myndigheters organisation och ledning i händelse av kris eller krig. Kommunerna berörs av utredningens förslag till en ny lag om kommuners och regioners beredskap.

Yttrande från Motala kommun

Motala kommun har granskat betänkandet utifrån det kommunala uppdraget och kommunens förutsättningar. Kommunen har synpunkter på flera av kapitlen i lagförslaget samt på utredningens förslag till finansiering av kommunernas arbete.

Författningsförslag

Motala kommun har svårt att se på vilket sätt det nya lagförslaget skulle förbättra kommunernas krisberedskap. Lagförslaget är inte konsekvent och innebär ambitionshöjningar för kommunernas arbete med civilt försvar. Trots detta kommer utredningen fram till att inga extra medel behöver tilldelas kommunerna för att genomförandet, något vi inte instämmer i.

Kommuner och regioner är två mycket olika typer av organisationer med helt olika fokus för verksamheterna. Av den anledningen bör det enligt vår uppfattning också presenteras separata lagförslag för arbetet i de två olika organisationstyperna.

14.3.2 Den nya lagens syfte

Enligt utredningen ska den nya lagen bl a syfta till att kommunerna ska ”kunna lösa sina uppgifter inför och under höjd beredskap”. Detta innebär en ambitionshöjning gentemot nuvarande formulering om att kommunerna ska ”vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap”. Ambitionshöjningen är utifrån rådande säkerhetspolitiska läge motiverad men kan inte genomföras utan att kommunerna tilldelas ekonomiska medel för arbetet.

14.3.3 Definition av fredstida krissituation

Motala kommun ställer sig frågande till den föreslagna definitionen av *fredstida krissituation* som den är formulerad i författningsförslagets 1 kap. 4 § Lag om kommuners och regioners beredskap. Definitionen omfattar fler kriterier än dagens begrepp extraordinär händelse, det är svårt att förstå hur utredningen kommit fram till definitionen och dessutom används andra begrepp, med andra definitioner, än fredstida krissituation i andra paragrafer i lagförslaget. Begreppet fredstida krissituation kopplar inte heller till lagförslagets skrivelser om risk- och sårbarhetsanalyser, till aktivering av krisledningsnämnd eller till finansiering av

krisberedskapsarbetet. Sammantaget är definitionen således inte användbar och fyller inte sitt syfte.

I definitionen framgår vidare att ett av kriterierna för fredstida krissituationer att de ”är svåra att förutse”, en formulering som är mycket märklig. I synnerhet då det i författningsförslagets 2 kapitel fastslås att kommuner och regioner ska analysera hot och risker inom sin verksamhet och dessutom vidta åtgärder för att öka den egna förmågan att hantera fredstida krissituationer. Detta går helt emot det ovan angivna kriteriet att fredstida krissituationer per definition är svåra att förutse.

14.4.1 Risk- och sårbarhetsanalyser

Denna paragraf i lagförslaget behöver förtydligas och anpassas till definitionen av fredstida krissituationer, definitionerna överensstämmer inte i det presenterade förslaget. Vi önskar också ett förtydligande av vad som avses med att kommunerna ska analysera hot, risker och sårbarheter ”inom deras verksamhet”. Här är det inte tydligt om det enbart omfattar den kommunala organisationen eller det geografiska området. Det är också otydligt huruvida det är interna hot och risker eller externa hot och risker mot den egna verksamheten som avses.

Enligt författningsförslaget ska kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser utökas till att omfatta även höjd beredskap och krig. Att kommunerna enligt förslaget ska analysera hot och risker som kan hota eller skada samhällets skyddsvärden även vid höjd beredskap eller krig är en god tanke. Den är tyvärr omöjlig att genomföra då kommunerna saknar tillgång till den hotbildsinformation som utgör underlag för analysen.

En positiv aspekt med det nya förslaget är dock att kommunernas identifiering av samhällsviktig verksamhet begränsas till den egna verksamheten istället för till det geografiska området.

14.4.3 Förberedelser för höjd beredskap

Enligt utredningen innebär kommunernas beaktande av totalförsvarets krav t ex ”att lokalt omsätta den av riksdagen beslutade försvarspolitiska inriktningen”. Denna formulering innebär en kostnadsdrivande ambitionshöjning som behöver kompenseras om den ska kunna omsättas i praktiken. Vi ser en risk för att staten, genom länsstyrelserna, i och med detta kommer att ålägga kommunerna arbetsuppgifter som de helt saknar resurser att utföra.

Ekonomiska konsekvenser av förslagen

16.6.7 Ersättning till kommuner och regioner

Utredningen konstaterar att ansvaret för landets beredskap inför krig och krigsfara ytterst är en fråga för staten. Den föreslagna lagregleringen av dessa uppgifter konstateras vidare innebära ett utökat åtagande för kommunerna. Ändå bedömer utredningen att den ersättning kommunerna får i dagsläget inte behöver utökas, trots att de förväntas göra mer.

Då utredningen lägger fram förslag på ett utökat arbete med civilt försvar i landets kommuner anser Motala kommun att det också bör kunna förväntas att kommunerna kompenseras ekonomiskt för detta. Annars är risken stor att utredningens förslag blir en ambition som kommunerna inte mäktar med att omsätta i handling. Arbetet med civilt försvar är omfattande och kräver stora insatser från landets kommuner. Samtidigt är den ersättning som idag erhålls för civilt försvar (100 miljoner kronor fördelat på 290 kommuner) enbart en bråkdel av den ersättning som arbetet med krisberedskap tilldelas.

Kommunernas krisberedskapsanslag har stärkt den svenska krisberedskapen och ökat landets förmåga att hantera fredstida kriser. Om ett liknande resultat för civilt försvar är önskvärt behöver anslagen ökas i takt med uppdraget. Att inte likställa vikten av den civila försvarsförmågan med den fredstida krisberedskapen är i dagens läge obegripligt.

17.1 Förslag till lag om kommuners och regioners beredskap

Datum för ikraftträdande av föreslagen ny lag om kommuners och regioners beredskap

Den föreslagna nya lagstiftningen föreslås träda ikraft 1 januari 2023. Motala kommun är tveksam till om detta är en lämpligt vald tidpunkt. Då det är val i september 2022 innebär 2023 första året på en ny mandatperiod vilket är det år då nya styrdokument inom krisberedskap ska fastställas och redovisas. För att denna process ska fungera behöver arbetet i många fall påbörjas långt före årsskiftet. Det är inte realistiskt att förvänta sig ett bra resultat av att införa en ny lagstiftning vid en tidpunkt som innebär att det arbete som styrs av den samma måste påbörjas innan den finns på plats.

Koppling till resultatmål

Utredningens betänkande och kommunens yttrande har bäring på resultatmål 14 – Ett samhälle att lita på.

Uppföljning/återrapportering

Kommunens arbete med krisberedskap och civilt försvar följs upp årligen enligt befintlig rutin.

Peter Ingesson
Kommundirektör

Jimmy Szigeti
Biträdande kommundirektör

Bilaga: Remiss av SOU 2021:X Struktur för ökad motståndskraft

Beslut skickas till

Säkerhetschef för verkställighet

Godkänt av: Jimmy Szigeti
Titel: Bitr kommundirektör
Datum: 2021-05-05

Godkänt av: Peter Ingesson
Titel: Kommundirektör
Datum: 2021-05-05

§99

Svar på remiss SOU 2021:X Struktur för ökad motståndskraft (21/KS 0067)

Sammanfattning

Utredningen om civilt försvar har i februari 2021 överlämnat betänkandet Struktur för ökad motståndskraft. Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, regional och lokal nivå. Motala kommun är utsedd till remissinstans för utredningen som är på remiss till den 11 juni 2021.

Motala kommun har granskat betänkandet utifrån det kommunala uppdraget och kommunens förutsättningar. Kommunen ser fördelar med utredningens förslag men anser inte att förslaget till ny lag om kommuners och regioners beredskap är väl bearbetat eller uppfyller sitt syfte. Kommunen har synpunkter på flera av kapitlen i lagförslaget.

Vidare anser Motala kommun att förslaget att en ny lag inom området ska börja gälla 1 januari 2023 är olämpligt då arbetet med kommande mandatperiods krisberedskap måste påbörjas före detta datum.

Utredningen konstaterar att det presenterade lagförslaget innebär ett utökat åtagande för kommunerna inom arbetet med civilt försvar. Då utredningen lägger fram förslag på ett utökat arbete med civilt försvar i landets kommuner anser Motala kommun att det också bör kunna förväntas att kommunerna kompenseras ekonomiskt för detta.

Behandling av ärendet

Utöver ordföranden yttrar sig Elias Georges och Jan Arvidsson.

Beslutsunderlag

- 21/KS 0067-002 Tjänsteskrivelse svar på remiss SOU 2021:X Struktur för ökad motståndskraft
- 21/KS 0067-001 Remiss av SOU 2021:X Struktur för ökad motståndskraft

Beslut

1 Kommunstyrelsen godkänner yttrandet över betänkandet Struktur för ökad motståndskraft.

Beslut skickas till

Säkerhetschefen för verkställighet

Motala kommun

Kommunstyrelsen

Sammanträdesprotokoll

2021-05-25

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande